

רוג'רס — על-פי תמליל המוכן בקפדנות על-ידי סיסקו. דאלס היה איש המלחמה הקרה. הוא רצה לסגור את הסובייטים בארצם, ולמנוע את חזרתם למרחב.

רוג'רס הוא בין תקופת הדריקום, והוא רוצה למנוע עימות צבאי עם הסובייטים, שפרשו בינתיים את כנפיהם על חלק ניכר מן המרחב. דאלס הפסיק באופן כרוטאלי את הסיוע הכלכלי לישראל, כשזו הרגיזה אותו בהטית מימי הירדן. רוג'רס דחה את אספקת הפאנטומים הנוספים לממשלת גולדה, אך הגדיל באותה שעה את הסיוע הכלכלי.

אמריקה של דאלס היתה שקועה בבולמוס של התערבות בכל רחבי העולם. אמריקה של רוג'רס שקועה בבולמוס של היתקנות מהתחייבויות גלובליות. אולם עובדות-היסוד לא השתנו.

ארצות-הברית רוצה לשמור על עמדותיה בארצות-ערב. היא יודעת כי המשך מלחמת ישראל-ערב עלול להביא לסילוקה הגמור מן העולם הערבי. היא גם חוששת מפני עימות צבאי עם ברית-המועצות באיזור זה. לכן רוצה אמריקה בהסדר — כאן כן עתה.

לכן רוצה ממשלת ואשינגטון לרכך את עמי דת ישראל, והיא מתמרמרת על הנוקשות הק" שזחה של ממשלת-ירושלים.

★ ★ ★

אם כל זה מוביל להסדר כפוי? כיום זה תלוי כולו בגמאל עבד-אל-נאצר.

אם נשיא מצרים מוכן ומסוגל להסכים להסי' דר על פי תוכנית רוג'רס — ייתכן בהחלט לחץ של ממשל לספייט הסדר, בלי כחל ושרק. בירושלים מתפללים לאלוהים שיקשה את לב פרעה. שעבד-אל-נאצר יגיד לא.

וכדרכו של ילד השורק בין עצי היער, כדי להפית אומץ לב בלב עצמו, כן ממלא משרד-החוץ את העיתונות בדיעות על כישלון סיסקו במצרים. על התהום הפעורה שנתגלתה בין קאהיר וואשינגטון, וכיצא באלה ברווזים מברוזים שונים.

שלנו, הייתי בין אותם שחשבו כי אין צורך בחימושי-תר, מפני שהאמנתי שאפשר ליישב את המחלוקת שלנו עם יש' ראל ברכי שלום. אולם ההתקפה הקטלנית של בן-גוריון על עזה (בפברואר 1955) הפריכה אמונה זו בצורה חותכת. בימים ההם הומין עבד-אל-נאצר את ירוחם כהן לקאהיר, כשם שהומין עתה את גולדמן. ספינת-משא הכורה עברה את תעלת-סואץ בגלוי בדרכה מחיפה לאלית.

הרעיון של הידברות אמריקאית-מצרית, כי מקביל להידברות אמריקאית-ישראלית, לא היה, איפוא, מופרך לגמרי.

אולם בירושלים הוא עורר חלחלה. לנגד עיניהם של בן-גוריון, שרת ולבון עלתה דמותה של מצרים מחווקת, המ' קבלת כסף מאמריקה ונשק מן המחסנים הבריטיים באיזור התעלה. הם חששו מפני הסדר כפוי, שהיה מכריח את יש' ראל להסכים לחיתורים — בעיקר בשאלת הפליטים.

דאלס עם שרת בלוד (1953)

אולי אתחיל בתאור האיש. כי גם לגורם האישי יש, במצבים כאלה, חשיבות.

טיפוס של אנתוני קווין. כמותו — ממוצא איטלקי. כמותו — לא יפהפה, אך שופע גב' ריות המעוררת אהדה. גבוה. תמור. שחרחר. אדם החי לפי השעון — ולא לפי מחוג השעות, אלא לפי מחוג השניות. אם קבע פגישה משעה 17.00 עד 17.30 (המוכירה מקפידה לציין גם את מועד הסיום), הריהו פותח בשיחה בשעה 17.00 או 17.01, ומסיים אותה בשעה 17.30 או 17.29. לפני ואחרי כן נמצא האורח בידי עוזריו.

את השיחה פותח הוא, בהרצאה, שהיא מלאכת-מחשבת של קיצור, ריכוז וחישוב. הוא יודע את כל העובדות, בקי בנושא עד לפרט האחרון — וזוהי, בלי ספק, תוצאה של אלפי שעות קריאה של דו"חות.

הרושם המובהק הוא של איש-מעשה, סראגמאטי, ללא עניין בצד העיוני או המוסרי של בעיות. אדם המנתח בעייה כדי למצוא לה פיתרון.

זהו ג'וזף סיסקו, המדינאי האחראי לענייני המרחב במשרד-החוץ האמריקאי, האיש שבא השבוע לביקור.

★ ★ ★

ישראל נתקבל סיסקו ברצינות מאופקת, ללא תר-עות-ההצנעה המקובלות. הממשלה דאגה רק שהלית' הכבוד של פגישה עימו תחלק בדיוק גמרץ בין משה דיין, יגאל אלון ואבא אבן, ושאישי מהם לא יקופח.

אך מאחורי הקלעים שררה דאגה עמוקה, שליוותה את סיסקו מן הרגע שנתח במצרים ועד לרגע שסיים את ביקורו כאן.

כי בין כל הסיוטים המעבירים צמרמורת בקרב ממשלת ישראל, אחד המסחידים ביותר הוא הסיוט של הידברות אמריקאית-מצרית.

משום ששל העץ הזה, אם ישגשג ויגדל, יכול לצמוח רק פרי אחד: שלום כפוי.

שלום כפוי בתנאים אשר הקבוצה השלטת בממשלת יש'ר אל סולדת מהם.

★ ★ ★

אשר נפגשתו עם סיסקו במשרדו במשרד-החוץ, כי שנה שעברה, ראיתי על הקיר שורה של תצלומים.

רצוני = כפוי

האמת הפשוטה היא, כמובן, שעדיין אין לירושלים מושג על אשר התרחש בקאהיר. סיסקו עצמו, יהיה האחרון שיספר על כך לאבא אבן.

ייתכן כי דקא נאומי התוקפניים האחרונים של עבד-אל-נאצר ועוזריו באים להפוך על התקדמות רצינית לעמדה האמריקאית, ולחסותה מעיני הפידאיון הפלסטיניים. אך אין ספק שקשה מאוד לנשיא מצרים לקבל את תוכ-נית רוג'רס. תנאריה-שלום שפירט עבד-אל-נאצר באותו ראיון עם אריק רולו, לפני חודשיים, מהחיים אומנם התקדמות עצומה לקראת רעיון השלום עם ישראל — אבל עודם רחוי' קים מן התנאים האמריקאיים בכמה פרטים חשובים.

עבד-אל-נאצר נמצא במצוקה.

אין הוא רוצה במלחמה, שבה ינחל תבוסה. אין הוא רוצה בהפיכת מצרים למושבה סובייטית. מאידך אין הוא יכול לעשות דבר שיוראה ככניעה בעיני ההמונים הערביים, המעריצים את איגוד-הפידאיון.

מה, אם כן, אמר לסיסקו?

★ ★ ★

תכן מאוד שרמו לסיסקו: השלום-מרצון קשה. קשה למצרים. קשה גם לישראלים, כפי שהוכיחה פרשת גולדמן.

אולי עדיף דווקא שלום כפוי.

רעיון זה צץ לאחורונה אצל כמה וכמה אישים, המקור' בים לשני הצדדים. למשל: שרה-החץ ההולנדי, שערך גם הוא סיור בבירות המרחב.

לנגד עיניהם עומדת התמונה הידועה של ילד, החושש מלהחליף מלחמות עם ילד חזק יותר, והקורא: "תחזיקו אותי, אני עומד לשבור לו את העצמות! תחזיקו אותי, אני אעשה ממנו קציצות!"

הם אומרים: שוחרי-השלום בצמרת מצרים חוששים מפני הפידאיון, ומפני היסודות הקיצוניים במיסטר הנאצרי שוח' ריה-שלום בצמרת ישראל חוששים מפני אנשי ארץ-ישראל השלמה, ומפני הסידירה-הסיופת שהשתלטו בממשלת-גולדה. אלה גם אלה זקוקים לכפייה חיצונית, בתור אליבי וכאמצעי-שיכנוע.

ייתכן כי זוהי הבשורה שמביא סיסקו חזרה לואשינגטון: **כי במציאות המרחבת של 1970, השלום הרצוי הוא דווקא השלום הכפוי.**

סיסקו עם גולדה (1970)

כתוצאה מכך נולד, "העסק ביש", שנועד לחבל ביחסי ואשינגטון-קאהיר. ובשזה לא עזר, באה אותה התקפה של בן-גוריון על עזה.

עבד-אל-נאצר פנה לברית-המועצות וקיבל ממנה נשק. דאלס הקים את ברית-גולדה עם העיראקים, שהיו אז אויבי המצרים. הסכנה של הידברות אמריקאית-מצרית חלפה למשך 17 שנה.

ובתקופה זו אירעו שתי מלחמות, הסובייטים חדרו למרחב ומתבצרים עתה במצרים, וה' שלום התרחק מאודי-מאוד.

★ ★ ★

וכן שההיסטוריה אינה חוזרת על עצמה באופן מכני, ויש הבדל רב מאוד בין בירוד 54' לבין סיסקו 70'.

בניגוד לבירוד, אין סיסקו נואם. להיפך, הוא שתקן פומבי מדופלם. את הנאומים נושא שרה-החץ שלו, ויליאם

היו אלה תצלומי כל קודמיו של סיסקו באותו תפקיד: עוזר שרה-החץ לענייני אפריקה ודרום-אסיה. מבטי נעצר בתצלומו של אדם בעל פנים מוכרות: הנרי בירוד.

נזכרתי בכך השבוע, כי יש כמה קווים מק' בימים בין בירוד וסיסקו, ובין 1953 ו-1970.

או כמו היום שלטה באמריקה ממשלה רפובליקאית, שלא נבחרה בקולות היהודים.

למחרת המהפכה המצרית הגה בירוד, גבר צעיר וגמרץ שהצטיין כקצין חיל-ההנדסה, את רעיון ההתקשרות האמ' ריקאית-מצרית. רעיון זה מצא און קשבת אצל שרה-החץ החדש דאו, ג'ון פוסטר דאלס.

דאלס היה משוגע לדבר אחד: לגבש מערכת עולמית של בריתות צבאיות נגד הסובייטים. קאהיר נראתה לו כמרכז מתאים לברית מיוחדת-תכנית כזאת.

בירוד חיזר אחרי עבד-אל-נאצר וחבריו. הוא הבין כי אינו יכול לעצב ברית אמריק' אית-מצרית, כל עוד שוררת בין ישראל וה' ערבים מלחמה שבה נאלצת אמריקה לתמוך בישראל.

במיסגרת מאמצים אלה ערך דאלס בשנת 1953 סיור במרחב, בדומה לסיור סיסקו הפעם. הוא הגיש אקרה מעוטר כשי לנשיא מצרים (או עדין מוחמד נגיב) ושוחח ארוכות עם משה שרת בירושלים.

לאחר מכן נאם בירוד נאום בתעודה יהודית אנטי-רציו' נית, ובה הציע לישראלים לחזול מלהתייחס אל הערבים כמו כובשים. הוא גם טען כי על ישראל לראות את עצמה כמדינה מיוחדת-תכנית, ולא כראש-גשר של היהדות הבינ' לאומית.

ייתכן שבירוד לא הבין שהוא פוגע בפרות קדושות. אך מטרתו היתה ברורה לגמרי: לכפות על המרחב הסדר-שלום, כדי למנוע את חזירת הסובייטים.

★ ★ ★

עבור 17 שנה אפשר לשאול: מה היה קורה אילו הצליח בירוד להשיג הסדר כזה? האם היה זה באמת לרעת ישראל?

בראינו עם אריק רולו, לפני חודשיים, אמר עבד-אל-נאצר: "במשך השנים 1952, 1953 ו-1954, אחרי המהפכה